

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus „Euroopa aktiivsena vananemise aasta (2012)“ ”

KOM(2010) 462 lõplik

(2011/C 51/11)

Raportöör: **Renate HEINISCH**

Kaasraportöör: **José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

7. septembril 2010. aastal otsustasid nõukogu ja Euroopa Parlament vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus „Euroopa aktiivsena vananemise aasta (2012)“”

KOM(2010) 462 lõplik.

Komitee juhatus tegi 14. septembril 2010. aastal käesoleva arvamuse ettevalmistamise ülesandeks tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse seksioonile.

Arvestades töö kiireloomulisust, määras Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee täiskogu 466. istungjärgul 21. oktoobril 2010 raportööriks Renate HEINISCHI ja kaasraportööriks José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO ning võttis ühehäälselt vastu järgmise arvamuse.

1. Järeldused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab ettepanekut nimetada 2012. aasta Euroopa aktiivsena vananemise aastaks. Siiski ei kajasta see nimi ja selle taga seisev kontseptsioon seda, mis komitee arvates peaks olema aasta eesmärk: vananemist peab iseloomustama aktiivsus, aga ka **hea tervis, väärikus** ja **elurõõm**. Seetõttu ei tohiks aktiivsena vananemise all mõista vaid võimalust osaleda kauem tööturul või ühiskonnas. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles muutma aasta nime nii, et see oleks vähem piirav ja hõlmaks neid teisi elukvaliteedi aspekte.

1.2 Eelmiste Euroopa aastate toimumise ja sisuga nende senises vormis ei saa olla täiesti rahul. Euroopa aastate meetmed peavad olema veelgi nähtavamad ja sisuliselt tõhusamad.

1.3 Komisjoni praeguses ettepanekus ei ole ette nähtud selget koordineerimist ELi tasandil. Koordineerimine keskse ja vastutava organi poolt on aga hädavajalik, et tugevdada seda algatust ja tagada selle püsiv mõju.

1.4 Keskne koordineerimine on vajalik ka eelarve koostamiseks ja vahendite jaotamiseks. Komitee arvates puudub siinkohal konkreetne eelarveraamistik.

1.5 Selleks et Euroopa aastal 2012 oleks positiivne mõju, tuleb kogu Euroopas ühtlustada mõistete „vananemine”,

„aktiivne”, „terve” ja „väarikas” tähendus. Ainult ühtne arusaam neist põhialustest viib võrreldavate meetmeteni.

1.6 Komitee väljendab heameelt, et artiklis 5 kaasatakse tegevusse Euroopa Parlament, liikmesriigid, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Regioonide Komitee. Komitee peab ennast sobivaks võtma endale juhtiv roll teadlikkuse suurendamise meetmetes, konstruktiivsete arutelude juhtimisel sotsiaalpartnereite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel ning nende sisu edastamisel. Komitee kaalub eelkõige vaatlusrühma loomist, et hinnata Euroopa ja liikmesriikide tasandil toimuvaid sündmusi ning seega toetada soovitud Euroopa aktiivsena vananemise liitu, millele tuleks anda ülesanne koordineerida tegevust ELi tasandil. Samuti võiks komitee võtta endale aasta saadiku rolli. Lisaks tuleks korraldada konverents kõnealuse aasta olulisimate sisuliste aspektide kohta ja esitada konverentsi järeldused vaatlusrühma koostatavas omaalgatuslikus arvamuses.

2. Üldised märkused

2.1 Juba mitu aastat on nii Euroopa Komisjonis kui ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitees arutatud demograafiliste muutustega kaasnevaid probleeme, millega liikmesriigid silmitsi seisavad. Arutlusteemad on teiste hulgas põlvkondadevaheline solidaarsus, eakamad töötajad, tervishoid, eakate ja pikaajaline hooldus, eakate vastu suunatud vägivald, elukestev õpe, eakate vajadused ja vananeva elanikkonna mõju tervishoiu- ja sotsiaalsüsteemile ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuste loetelu aadressil http://www.eesc.europa.eu/sections/soc/index_en.asp

2.2 Nõukogu viimaste eesistujariikide, Euroopa 2020. aasta strateegia, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise Euroopa aasta (2010) ja Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta (2011) eesmärkide jätkuna tehti ettepanek nimetada 2012. aasta Euroopa aktiivsena vananemise aastaks. Komitee nõustub, et Euroopa aasta nimi „Aktiivsena vananemine” on lühipealkirjane selge ning hõlmab ka ilma nimes mainimata põlvkondadevahelise solidaarsuse põhimõtet. Ent lühipealkiri ei kajasta käsitletavate teemade mitmekesisust.

2.3 Maailma Tervishoiuorganisatsioon määratleb „aktiivsena vananemist” protsessina, kus optimeeritakse tervishoiu- ja osalemisvõimalused ning turvalisustingimused, et parandada vananemise protsessis inimeste elukvaliteeti⁽²⁾. Selle määratluse järgi tuleb aktiivsena vananemist edendada eelkõige tervena vananemise ja iseseisvalt elamise kaudu. Eakamate inimeste osalemisvõimalusi saab parandada ühelt poolt tööturul, luues paremad töötingimused, ning teiselt poolt ühiskonnas, kaotades sotsiaalse tõrjutuse ja pakkudes vabatahtliku tegevuse võimalusi. Lisaks saab aktiivsest vananemisest rääkida ainult siis, kui on tagatud minimaalne turvalisus. Seetõttu leiab komitee, et näiteks pealkiri „Aktiivsena, tervena ja väarikana vananemise Euroopa aasta” oleks palju väljendusjõulisem.

2.4 Eelpool nimetatud arvamuste⁽³⁾ ettevalmistamisel on komitee alati oma aruteludesse kaasanud asjaomased peadirektoraadid. Seepärast väljendab komitee heameelt, et komisjon kavatab ka 2012. aasta tegevustesse kaasata kõik asjaomased peadirektoraadid oma vastavate struktuuriliste ja rahaliste ressursidega. Seejuures tuleb silmas pidada, et see toimuks kooskõlastatult.

2.5 Sellega seoses kiidab komitee heaks selle, et Euroopa 2012. aasta teemat arutatakse edasi seminaril „Tervena vananemine: tarbijate ettevalmistamine aktiivsena vananemiseks”⁽⁴⁾ ja kolmandal demograafiafoorumil⁽⁵⁾.

2.6 Samuti tunnustab komitee ettenähtud kolmeaastast ajakava (2011. aastast 2014. aasta alguseni). See pikem periood aitab teemat juurutada kõigisse olulistesse poliitikavaldkondadesse.

2.7 Komitee tervitab ka ettepanekus nimetatud temaatilisi prioriteete. Vajalikud sisulised täiendused esitatakse punktis 3.3 „Meetmete sisu”.

3. Konkreetsed märkused

3.1 Artikkel 1 „Eesmärk”

3.1.1 Demograafiliste muutuste üle peetavas avalikus arutelus on rahvastiku vananemist pikka aega vaadeldud koormana ühis-

konnale üldiselt ja eelkõige sotsiaal- ja tervishoiusüsteemile. Sellised negatiivsed arusaamad hakkavad vähehaaval muutuma. Üha enam tõstetakse esile eakate inimeste potentsiaali ja pööratakse tähelepanu võimalustele, mida pakub vananev ühiskond.

3.1.2 Et demograafiliste muutustega kaasnevatel positiivsetel aspektidel oleks mõju nii vananevatele inimestele endile kui ka ühiskonnale tervikuna, on peamine eeldus siiski see, et inimestel on võimalus vananeda tervena ja turvalistes tingimustes. Ainult nii saavad nad oma potentsiaali aktiivselt kasutada ja anda panuse põlvkondadevahelisse solidaarsusesse. Vaid selline nimi, nagu komitee on esitanud punktis 2.3, kajastaks neid äärmiselt vajalikke eeldusi.

3.1.3 Selleks et Euroopa aastal 2012 oleks positiivne mõju, tuleb kogu Euroopas ühtlustada mõistete „vananemine”, „aktiivne”, „terve” ja „väarikas” tähendus. Ainult ühtne arusaam neist põhialustest viib võrreldavate meetmeteni.

3.2 Artikkel 2 „Eesmärgid”

3.2.1 Aktiivsena vananemise all ei tohi mõista vaid võimalust osaleda kauem tööturul või osaleda ühiskonnas vabatahtliku ühiskondliku töö kaudu. Pigem tuleb tunnustada ja väärtustada eakamate inimeste kõiki erinevaid panuseid ühiskonda ning vältida sotsiaalset tõrjutust. Siia kuulub muu hulgas nooremate pereliikmete rahaline ja/või sotsiaalne toetamine, kaaslaste ja sõprade hooldamine, vaimne ja kunstiline loovus ja innovaativsus, kogemuste ja väärtuste edasiandmine ja palju muud. Kõik need tegevused on – küll teatud piirini – võimalikud ka tervise- ja muude piirangute korral. Kui need tegevused toimuvad sellistes raskendatud tingimustes, tuleb neid seda enam hinnata.

3.2.2 Seepärast tunnustab ja toetab komitee komisjoni nimetatud eesmäärke: i) luua eakamatele töötajatele soodsamad töötingimused, ii) ergutada ühiskondlikus elus aktiivset osalemist ja iii) toetada tervena vananemist. Ent komitee arvates tuleks neile lisada eraldi eesmärgina turvalistes tingimustes ja väarikalt vananemine.

3.2.3 Komitee peab asjakohaseks ka nimetatud eesmärkide saavutamiseks kavandatud meetmeid. Soovitatavalt võiks järgida seejuures järgmist sihipärast ajalist järjestust:

- üldsuse teadlikkuse suurendamine,
- koostöö ja koostoime ergutamine liikmesriikide vahel ja
- kohustuste ja praktiliste meetmete raamistiku loomine.

⁽²⁾ „[...] as the process of optimizing opportunities for health, participation and security in order to enhance quality of life as people age”, World Health Organisation (2002), Active Ageing – A Policy Framework, lk. 12.

⁽³⁾ Vt punkt 2.1. ja joonealune märkus 1.

⁽⁴⁾ „Healthy Ageing: Consumer empowerment for active ageing”, 18. oktoober 2010.

⁽⁵⁾ Third Demography Forum, 22.–23. november 2010.

3.3 Artikkel 3 „Meetmete sisu”

3.3.1 Komitee peab artiklis 3 nimetatud meetmeid asjakohaseks. Need on sõnastatud siiski liiga üldiselt, sarnanedes eelmiste Euroopa aastate sõnastustega ja sobides iga võimaliku kampaaniaga. Meetmed peaksid saama kodanikumõdote ja mitte jääma ainult ekspertide hoolde. Mõned eelmisel konsultatsioonil tehtud ettepanekud võiksid suurendada mõju üldsusele. Lisaks teeb komitee varasemate arvamuste põhjal ettepaneku lisada laiemasse arutellu allpool esitatud teemad.

3.3.1.1 Selleks et võimaldada eakamatel inimestel **osaleda kauem tööturul**, on vaja ulatuslikke meetmeid ja muudatusi ⁽⁶⁾.

3.3.1.2 Et lihtsustada ja samas väärtustada eakamate inimeste mitmekülgse vabatahtliku ja ühiskondliku tegevuse näol antavat panust kogu ühiskonda ja noorematele põlvkondadele, tuleb luua kogu ELi hõlmav **vabatahtliku tegevuse** staatus, ühtlustada selle käsitust, tunnustada vabatahtlikku tegevust, kujundada selleks vajalikke oskusi ⁽⁷⁾ ning määratleda vabatahtliku tegevuse raamtingimused, et see ei kahjustaks noorte võimalusi tööturul.

3.3.1.3 Eakamate inimeste tegutsemisvõime säilitamiseks tuleb parandada **haiguste ennetamist, tervise edendamist ja terviseõpetust** kõigis vanuserühmades ⁽⁸⁾.

3.3.1.4 Eesmärk on **avada ametlik haridussüsteem** eakamatele inimestele, et toetada nende täiendusõpet ja sotsiaalset kaasatust. See peaks hõlmama ka seda, et kõigisse ühiskonnarühmadesse kuuluvatele eakamatele inimestele tagatakse juurdepääs **uutele info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatele** (nt ELi programmi „Väärikas vananemine infoühiskonnas” kaudu) ⁽⁹⁾.

3.3.1.5 Unustada ei tohi seda, et demograafilised muutused pakuvad ka võimalusi. See puudutab näiteks uusi **karjäärivõimalusi ja töökohti** hooldusteenuste, eri tegevusalade koordi-

neerimise, poliitilise nõustamise jms valdkonnas. Ühe uue **tarbijarühmana** pakuvad eakamad inimesed võimalusi ka majanduses, näiteks universaalsaini, intelligentse elukeskkonna valdkonnas ning tarbijanõustamises. Lisaks tuleb tarbijate positsiooni ja nende õigusi tugevdada ⁽¹⁰⁾.

3.3.1.6 Kõigi nimetatud teemavaldkondade meetmete puhul tuleb järgida **võrdsuspõhimõtet**, mis hõlmab ühtlaselt kõiki rahvastikurühmi: naised ja mehed, terved ja haiged, sisse- ja välismaalased ja põliselanikud. Eritähelepanu tuleb pöörata vaesus elavatele inimestele ⁽¹¹⁾.

3.3.2 Nende eesmärkide elluviimiseks kõnealustes valdkondades on vaja mitmeid strateegiaid ja meetmeid.

3.3.2.1 Pidevalt tuleb korraldada **kampaaniaid, millega suurendada teadlikkust** eakamate inimeste potentsiaalset, et neid rohkem väärtustada ning motiveerida neid näitama üles kodanikuaktiivsust kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil. See puudutab ka meediakampaaniaid, mille kaudu avardada arusaama uut moodi vananemisest.

3.3.2.2 Edendada tuleb **Euroopa projekte**, nagu projekt Transage, Euroopa võrgustik LiLL (Learning in Later Life), et võimaldada kohtumisi ja kogemustevahetust Euroopa eri riikide eakamate inimeste vahel ja suurendada teadlikkust elukestvast õppest (sh Learning for a long life).

3.3.2.3 Toetada tuleb **põlvkondadevahelise ühistöö** projekte, näiteks mitut põlvkonda hõlmavad võrgustikud ja keskused, vestluskohvikud, Euroopa põlvkondadevahelised filmifestivalid jne, et suurendada võimalusi üksteiselt õppida ja vähendada eakamate inimeste isoleeritust.

3.3.2.4 Sellega seoses on äärmiselt tähtis võtta arvesse kohalike ja piirkondlike erinevusi. Eriti tõhusaks on osutunud tegevus kohalikul tasandil.

3.4 Artikkel 4 „Koostöö liikmesriikidega”

3.4.1 Liikmesriikide tegevuse piisava koordineerituse tagamiseks tuleb kindlasti õigel ajal määrata riiklik koordinaator (hiljemalt märtsiks 2011). Iga liikmesriik peab tagama, et riiklik koordineerimisasutus kaasab paljud erinevad riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi sidusrühmad, samuti väiksemad organisatsioonid ja osalejad ning teavitab neid taotluste esitamise viisidest, menetlustest ning olemasolevatest toetusvõimalusest.

⁽⁶⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 25. märtsi 2009. aasta omaalgatuslik arvamus „Vananevate töötajate olukord tööstuse muutuste taustal – toetuse pakkumine ja vanuselise struktuuri erinevuste juhtimine tööstussektorites ja ettevõtetes”. Raportöör: Marian Krzaklewski, ELT C 228, 22.9.2009, lk 24.

⁽⁷⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 13. detsembri 2006. aasta arvamus „Vabatahtlik tegevus, selle roll ja mõju Euroopa ühiskonnas”. Raportöör: Erika Koller, kaasraportöör: Soscha Eulenburg (ELT C 325, 30.12.2006, lk 46).

⁽⁸⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 15. juuli 2010. aasta ettevalmistav arvamus „Elanikkonna vananemise mõju tervishoiu- ja sotsiaalsüsteemidele”. Raportöör: Renate Heinisch (ELT ...)

⁽⁹⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 13. märtsi 2008. aasta arvamus „Komisjoni teatis nõukogule, Euroopa Parlamendile, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Täiskasvanuhariduse alane tegevuskava. Õppida võib alati”. Raportöör: Renate Heinisch, kaasraportöör: An Le Nouail Marlière, kaasraportöör: José Isaiás Rodríguez García-Caro (ELT C 204, 9.8.2008, lk 89).

⁽¹⁰⁾ Vt joonealuses märkuses 8 nimetatud arvamus.

⁽¹¹⁾ 2008. aastal ulatus vaesumisohus elavate (65aastaste ja vanemate) eakamate inimeste osakaal 27-liikmelises ELis 19 %ni. Vt: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/data/database

3.5 Artikkel 5 „Kooskõlastamine Euroopa Liidu tasandil”

3.5.1 Komitee avaldab tunnustust selles artiklis nimetatud komisjoni kooskõlastamistegevustele ELi tasandil. Samas väljendab komitee muret selle üle, et komisjoni praeguses ettepanekus ei ole ette nähtud selget koordineerimist peadirektoraaide vahel ja ELi tasandil. Koordineerimine keskse ja vastutava organi poolt on hädavajalik, et tugevdada kogu algatust ja tagada selle püsiv mõju.

3.5.2 Lisaks peab komitee vajalikuks allpool nimetatud meetmeid.

3.5.2.1 Nagu komitee on juba soovitanud, tuleks Euroopa Perede Liidu eeskujule tuginedes luua **Euroopa aktiivsena vananemise liit**,⁽¹²⁾ et juurutada aktiivsena, tervena ja väärrikana vananemise teematikat kõigisse poliitikavaldkondadesse ja tagada meetmete koordineerimine pärast 2012. aastat.

3.5.2.2 Nimetatud meetmete rakendamiseks tuleb ette näha eelarvevahendid, sest komitee arvates on nende rahastamine olemasolevatest fondidest ja programmidest raske ning võib osutada ebapiisavaks. Vabatahtliku tegevuse aastale (2011) eraldati 6 miljonit eurot ning vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise aastale (2010) 17 miljonit eurot. Ka Euroopa aastale 2012 tuleb eraldada piisavalt rahalisi vahendeid. Majanduskriisi tõttu nõustub komitee seisukohaga, et olemasolevate programmide vahendid tuleb täielikult ära kasutada. Sel juhul tuleb aga arusaadavalt selgitada, millises mahus ja millistele projektidele

teha soovitatud fondide ja programmide vahendid kättesaadavaks ning kuidas neid koordineeritakse.

3.5.2.3 Sillana ELi institutsioonide ja organiseeritud kodanikuühiskonna vahel on komitee valmis 2012. aastal endale olulise rolli võtma. Komitee kaalub eelkõige vaatlusrühma loomist, et hinnata Euroopa ja liikmesriikide tasandil toimuvaid sündmusi ning seega toetada soovitatud Euroopa aktiivsena vananemise liitu. Samuti võiks komitee võtta endale aasta saadiku rolli. Lisaks tuleks korraldada konverents kõnealuse aasta olulisimate sisuliste aspektide kohta ja konverentsi järel dused esitada omaalgatuslikus arvamuses.

3.6 Artikkel 6 „Järjepidevus ja vastastikune täiendus”

3.6.1 Aktiivsena, tervena ja väärrikana vananemise teemaatikast tuleb lähtuda eelmistest Euroopa aastatest – 2010 ja 2011 – ning seda tuleb vaadelda laiemas kontekstis, sest nii vaesusevastane võitlus kui ka vabatahtliku tegevuse toetamine on otseselt seotud aktiivsena, tervena ja väärrikana vananemisega.

3.7 Artikkel 7 „Hindamine”

3.7.1 Komitee tervitab selgesõnaliselt seda, et hiljemalt 2014. aasta alguseks on kavas koostada Euroopa aasta hindamisaruanne. Selle jaoks – nagu tegelikult ka teiste programmide jaoks – tuleb välja töötada menetlus, millega näha ette ebatõhusaks osutunud meetmete lõpetamine.

Brüssel, 21. oktoober 2010

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ Vt joonealuses märkuses 8 nimetatud arvamus.